СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ РІК XL Ч. 205. Джерзи Сіті, Н. Дж., пятниця, 2 вересня 1932. VOL. XL. No. 205. Jersey City, N. J., Friday, September 2, 1932. THREE CENTS.

НЕ ВВАЖАЮЧИ НА ХМАРИ, ВЧЕНІ ПОРОБИЛИ ОБСЕРВАЦІЇ З ЗАТЬМІННЯ СОНЦЯ

ФРАЙБУРҐ (Мейн). — По долинах і збочах гір „Ґвайт Мавнтенс" розтаборилися сотки учасників ріжних наукових експедицій, щоби зняти фотоґрафічні знимки з затьміння сонця та поробити ріжні наукові спостереження. Прибули вчені не тільки з ріжних сторін Америки, але навіть з Японії. Ті останні дуже задоволені зі своєї експедиції, бо щасливо вдалося їм бути в такім місці, де не було густих хмар і можна було відфотоґрафувати цілковите затьміння сонця. Японці казали, що виплатилося їм відбути дорогу, довгу 10,000 миль, щоби дістати ті знимки. Дотого один з їх учених завважив, що в спектрі сонця сонця знаходиться новий рід ґазу, досі невідомий. Він назвав його „ґаз 41". Оте спостереження може мати велике значіння. Бо ґаз гелій теж відкрито в сонці, а тепер він відграє велику ролю при дирижаблях.

Деякі експедиції були дуже знеохочені, бо хмари закрили сонце й вони нічого не бачили. По горах видно було тисячі туристів, котрі зїхалися з цілої Америки, щоб оглядати цілковите затьміння сонця. Ті, що його бачили, не могли нарозповідатися, що це за чудне явище, коли на землі стає нагло темно й потягає холодним вітром, а там високо на небесах видніє велика чорна пляма, з якої боків розходяться предивні проміні світла.

НЮ ЙОРК НЕ ДУЖЕ ЗАДОВОЛЕНИЙ.

НЮ ЙОРК. — „За пять центів затьміння сонця!" — кричали по вулицях Ню Йорку продавці целюльойдових чи фільмових листків. І вони одні були найбільше задоволені з затьміння, бо зробили добрий бизнес. Міліони людей купували ті листки, щоб оглянути явище природи і розчаруватися, бо повного затьміння Ню Йорк не бачив. Тільки в долішній части Менгетену не було великого бизнесу з листками. Там люди самі обкопчували собі скла таки на вулиці, розклавши вогні.

В КАНАДІ БУЛО ХМАРНО.

МОНТРЕАЛ (Квебек). — Канадійці не бачили затьміння сонця, як цього надіялися, бо хмари закрили сонце. В Маґоґу даремно ждали на це видовище понад 60 учених, що прибули з Анґлії, Чехословаччини й інших країв.

КИТАЙЦІ НЕ ДУЖЕ ЖУРИЛИСЯ ЗАТЬМІННЯМ.

НЮ ЙОРК. — В Чайнатавн не захопив Китайців великий страх зприводу затьміння сонця. Китайці вірують, що це великий змій хоче пожерти місяць і сонце, коли стає нараз темно й не видно сонця. В таких випадках вони виходять на вулиці й кричать та бють у бубни, щоби відстрашити змія. Та тим разом вони спокійно поприкладали закопчені скла до очей і оглядали затьміння, як інші люди.

ВОКЕР ТАКИ БУДЕ ЗІЗНАВАТИ.

НЮ ЙОРК. — Мейор Вокер уже подужав і заявив, що він зявиться в пятницю в Олбані, щоби брати участь у переслуханню, яке переводить ґовернор Рузвелт.

ФУТБОЛОВІ ЗМАГАННЯ АРМІЇ Й МАРИНАРКИ.

НЮ ЙОРК. — Армія й маринарка залишили на якийсь час свої спортові непорозуміння і по 5-літній перерві знову будуть виступати у спортових змаганнях. Умову заключено на три роки.

Їх змагання є завжди великою сензацією і притягають до себе багато публики. Футболеві змагання відбудуться дня 3 грудня в Филаделфії. Частина доходу буде призначена на допомогу безробітним.

ФАРМЕРИ ПОГОДИЛИСЯ НА ТИМЧАСОВЕ ЗАМИРЕННЯ.

ДЕ МОЙН. — Постріляння 14 фармерських пікетчиків і інші заворушення склонили „Фармерс Ґалідей Асосіейшен" до припинення бльокади та тимчасового замирення.

Отсе замирення вважають назагал закінченням страйку і невдачею. Страйкуючі заповідають, що вони ждуть на конференцію ґоверноріів, яка має занятися справою підвишки на хліборобські продукти. Кажуть, що коли конференція нічого не вдіє, страйк буде поновлений.

„РУЗВЕЛТ" ПІД БІЛИМ ДОМОМ.

ВАШИНҐТОН. — Відвідувачі Білого Дому оглядали з великим зацікавленням великий трок, який заїхав перед сам Білий Дім, а на якім видніли дві таблиці: „Голосуйте на Рузвелта" і „Знесіть проґибіцію". Виявилося, що на тім троку приїхав інспектор від елевейторів, який переводив інспекцію.

ЗАПОВІДАЄ ДЕМОКРАТИЧНИЙ СЕНАТ.

ВАШИНҐТОН. — Сенатор Тайдинґс каже, що тепер є в сенаті 47 републиканських сенаторів і стількиж демократичних та один, що творить фармерсько-робітничий бльок. Тепер демократи виберуть правдоподібно сенаторів з Ню Джерзі й Колоредо й у той спосіб президент Гувер матиме при кінці свого урядування демократичну більшість в обидвох палатах конґресу.

ВАЖНЕ ДЛЯ СОЮЗОВЦІВ З НЮ ГЕЙВЕН, КОНН., І ОКОЛИЦІ!

Отсим повідомляється урядників і членів відділів У. Н. Союза в Ню Гейвен, Конн., і околиці, що

ОРҐАНІЗАЦІЙНІ ЗБОРИ

В СПРАВІ РЕФОРМИ ОБЕЗПЕЧЕННЯ І МАЙБУТНОСТИ У. Н. СОЮЗА

— відбудуться —

В СУБОТУ, ДНЯ 3-ГО ВЕРЕСНЯ (SEPT.) 1932 РОКУ

в годині 6-тій вечером

В ЦЕРКОВНІЙ ГАЛИ, 127 ПАРК УЛ. В НЮ ГЕЙВЕН, КОНН.

Реферувати будуть: гол. фін. секретар **Роман Слободян** і редактор Свободи **д-р Лука Мишуга.**

Головна Канцелярія У. Н. Союза.

УКРАЇНСЬКА ГОДИНА НА РАДІО.

Український Хор „Бандурист" при Українській Православній Церкві в Бофало, Н. Й., під управою о. Степана Мусійчука, дасть другий з черги концерт через бофальську **радіо-стацію W.E.B.R., 1350 k., в суботу, 3. вересня 1932, від години 9.30 до 10 вечером.** (8.30 — 9 стендард час).

В програму входять пісні: „Світе тихий, краю милий", „Гандзя", „Вечірний дзвін" з сольом о. С. Мусійчука, „Ой, дівчино, чия ти", „Чорна ріля ізорана", „Туман яром котиться". Церковні антифони (в українській мові) Архангельського, „За городом качки пливуть", „Ой ізза гори та буйний вітер віє", дует сопрана й тенора (пані Мирослава Мусійчук й о. Мусійчук), Вязанка українських народніх пісень: „Ой летіла горлиця" й „Ой лопнув обруч".

УКРАЇНСЬКА ГОДИНА НА РАДІО.

Дня 4 вересня 1932 року в **Шикаґо, Ілл.,** від години 5.30 до години 6.30 зі стації WWEA буде дана українська радіо-програма. В програму ввійдуть музичні продукції, деклямації й промови.

Така програма буде відбуватися з цієї стації кождої неділі.

НЕВДАЛИЙ НАПАД.

На залізничім відтинку Рокітно-Сарни (Волинь) намагалися вдертись до почтового вагону 4 бандити. Машиніст заалярмував поліцію з Рокітна, яка надіхала і схопила всіх напасників.

ПЯТЬ БАНДИТІВ ЗРАБУВАЛИ 8 ЗОЛОТИХ.

На дорозі коло Малехова під Львовом пять бандитів, узброєних револьверами, окружили Івана Маслюка і зрабували ввесь його маєток у квоті 8 золотих.

ҐРІМ УДАРИВ У ВІЙСЬКО.

На полях коло Повірська, пов. Ковель, заскочила буря з громами військо в часі вправ. Ґрім ударив у відділ вояків і чотирох убив на місці, а інших тяжко поразив. Їх відставили до шпиталю в Холмі, але два по дорозі померли.

МАЛЮЄ ПАЛЬЦЯМИ НОГИ.

Люпе Царата, 19-літний мексиканський хлопець, що живе тепер в Голивуд, Кал., заробляє на себе пальцями своїх ніг. Він відзначився як дуже здібний учень у середній школі і також малює талановито образи пальцями своїх ніг.

УКРАЇНСЬКА ГОДИНА НА РАДІО.

В неділю, дня 4-го вересня, в годині 9-тій рано відбудеться перша Українська Програма підприємства Сурми зі стації W.O.V. 1130 kc.

ЗА „ЦІЛУЮ РУЧКИ!" — 20 СОТИКІВ КАРИ.

В Чехословаччині існує від короткого часу товариство, яке назвало себе „Товариством відродження в Чехословаччині". Статут цього товариства передвиджує м. ін. боротьбу з загально принятим поздоровленням для дам: „цілую ручки" та зворотом ласкава пані (по чехословацьки „мілость пані"). Члени цього тов. обовязково платять 20 сотиків кари за кожночасний промах проти згаданої точки статута. Крім цього „Товариство відродження в Чехословаччині" розповсюднює афіші та почтові листівки і висвітлює по кінах діяфраґми з такою пропаґандою: „Не кажіть паням „цілую ручки ласкавій пані!" — але просто „добрий день, пані!"

РОЗЧАРОВАНА ПУБЛИКА ЗДУРІЛА.

Дирекція кіна „Сідолі" в Яссах (Румунія) розреклямувала одну із своїх чергових програм, як „пікантну" фільму, дозволену тільки для дорослих. Та був це тільки звичайний реклямовий трик, фільма була зовсім „невинна". Наслідок цеї „несовісности" дирекції кіна був такий, що розчарована публика висвистала фільму, здемолювала нутро салі та мало не побила дирекцію, домагаючися звороту грошей за білєти вступу.

НЕЗВИЧАЙНЕ САМОГУБСТВО ВОЯКА.

Вацлав Хиля, вояк 4. летунського полку в Торуні, вилетів з підхорунжим Дзержаком на вправи. Хиля сповняв ролю балясту, що обтяжував апарат. Коли літак знаходився на висоті 500 метрів, Хиля швидко відіпняв ремені, якими був привязаний, і вискочив. Згинув на місці. Причина самовбивства невідома.

ВИБРИК ЧИ ПРОВОКАЦІЯ?

На гостинці із Золочева до Хильчич знайшли два перевернені телеґрафічні стовпи з перетятими дротами. Поліція шукає винуватців.

ҐРІМ УБИВ ЧОТИРИ ОСОБИ.

В селі Занечка, пов. Костопіль, ґрім ударив і вбив стару матір та дві доньки. В сусідній Орлівці згинув господар Роман Пастаїв, поражений громом на подвірю.

ВІДПОРУЧНИК ПІЛСУДСЬКОГО МАХЛЯРУЄ.

До Букарешту поїхав полковник Бек, права рука Пілсудського. Бек постарається запевнити румунський уряд, що Польща далі лишається „вірною союзницею" Румунії, не зважаючи на договір з большевиками. Потім Бек поїде до Туреччини просити, щоб Туреччина не закривала для Польщі своїх проливів на випадок конфлікту Польщі з Німеччиною.

КРІВАВА БОРОТЬБА ПАЧКАРІВ З ПРИҐРАНИЧНОЮ СТОРОЖЕЮ.

На німецько - бельґійськім кордоні розігралася крівава боротьба поміж бандою пачкарів і приґраничною сторожею. Банда ця, в силі 300 осіб, узброєна в револьвери, намагалася силою перебитись через німецько-бельґійський кордон. Приґранична сторожа дала сальву вгору, на що пачкарі відповіли градом куль. Після цього поміж обома сторонами вивязалася гучна стрілянина, що пригадувала правдиву війну. Частині пачкарів вдалося передістатись на другу сторону, а тимсамим сторожа була сильно загрожена ззаду. Та в цій хвилині прибула їй поміч: сто нових членів приґраничної сторожі. Щойно полученими силами вдалося сторожі відперти зухвалий напад пачкарів. Розуміється, що при цьому не обійшлося без жертв у людях по обох сторонах.

Ціла ця подія викликала велику сензацію, бо досі щось подібного в Европі не було догодумання.

ПОВІСИЛАСЯ, ЩОБ НЕ БУТИ ТЯГАРОМ ДІТЕЙ.

В селі Туринці, біля Жовкви, повісилася 68-літня Марія Репкова. За життя вона завсіди нарікала, що мусить бути тягаром своїм дітям, яким і так світло не ведеться. Це натхнуло її вкінці трагічною думкою самогубства.

УКРАЇНСЬКІ ПАРЛЯМЕНТАРІ В РУМУНІЇ.

Черновецький „Час" подає: На основі оголошення у „Моніторул Офіціял" вийшли послами до парляменту, чи пак до сенату, отсі Українці: д-р Володимир Залозецький (сенат), д-р Денис Маєр-Михальський (сенат), Юрій Сербинюк, Григорій Андріящук (нац.-цар.), Юрій Янчик (соціяліст) та Ілько Гаврилюк (нац.-цар. у Бесарабії).

СТРАШНА СМЕРТНІСТЬ ДІТЕЙ У РУМУНІЇ.

Румунська преса подає цікаву статистику смертноти серед румунських дітей, зладжену на основі дослідів експертами Союза Націй. Цифри стверджують, що в Румунії є найбільша смертність серед дітей на цілому світі. На тисячку новонароджених дітей вимирає у першому році життя 220 або 22 проц. На 100 випадків смерти взагалі 40—50 є діти.

ВСЮДИ КРАДУТЬ.

В Костополі (Волинь) викрили зловживання в касі хорих. Допустився їх управитель Петро Макаревич, що був спершу постерунковим, опісля тайним агентом. Спроневіривши в касі кілька тисяч золотих, він пропав без сліду.

НІМЕЧЧИНА ОФІЦІЙНО ДОМАГАЄТЬСЯ ПРАВА ЗБРОЇТИСЯ

ЗВЕРНУЛАСЯ ДО ФРАНЦІЇ Й АНҐЛІЇ З ДОМАГАННЯМ ЗМІНИ ВЕРЗАЙСЬКОГО МИРА.

ПАРИЖ (Франція).—Французький посол у Берліні прислав французькому урядови ноту німецького уряду, в якій Німеччина ставить необхідність ревізії верзайського мира в тій частині, що торкається обмеження збросння Німеччини. Нота зложена в спокійних виразах, але катеґорично заявляє, що коли Німеччині не будуть привернені права зброїтися нарівні з іншими державами, то Німеччина більше не візьме участи в міжнародній конференції по обеззброєнню.

Німеччина зазначує, що Франція й Польща надзвичайно сильно узброєні, що навіть не викликається потребами їх оборони. Між іншим Німеччина домагається права будувати кріпости на польському та французькому кордоні. В домаганню Німеччини піднесено також справу збільшення німецької воєнної фльоти.

ФРАНЦІЯ ПОСТАВИТЬСЯ ДО НОТИ ДУЖЕ УВАЖНО.

ПАРИЖ (Франція). — Як тільки в міністерстві справ закордонних одержано німецьку ноту про зміну верзайського мира й признання Німеччині права зброїтися нарівні з іншими державами, її текст переслано негайно на остров Джерзи до премієра Еріота. Еріо тепер вертається до Парижа й очевидно негайно з його приїздом відбудеться засідання французького уряду для складення відповіди на німецькі домагання.

Сентимент тут такий, що не можна змінювати верзайського мира. Париж трактує теперішній німецький уряд як такий самий, що був у 1918 році перед поваленням кайзера. Франція взагалі стурбована зростом мілітаризму в Німеччині та тим, що до влади там прийшли особи зі старої воєнної кліки.

АНҐЛІЯ НЕ ПІДТРИМУЄ НІМЕЦЬКОГО ДОМАГАННЯ.

ЛОНДОН (Анґлія). — З урядових кол кажуть, що анґлійський уряд не підтримує безумовно домагання Німеччини. Анґлія готова його розглядіти й при певних умовах може в чомусь піти назустріч Німеччині, але не безумовно, як колись висловився німецький канцлер фон Папен.

Анґлійський уряд, щоб заспокоїти Францію, каже, що він, або його премієр-міністер Мек Донелд, ніколи не говорили, що Анґлія стоїть по стороні Німеччини. Цю заяву зроблено на запит Франції, бо там були стурбовані тим, що говорив фон Папен.

ҐІНДЕНБУРҐ НЕ ПРИЙМАЄ ПРЕДСІДНИКА РАЙХСТАҐУ.

БЕРЛІН (Німеччина).—Новий президент райстаґу просив дозволу від президента Ґінденбурґа на приїзд до його маєтку в справах вияснення взаємовідношень уряду та парляменту. На це Ґінденбурґ відповів, що він скоро вертається до Берліна, а тому предсідникови райхстаґу та його заступникам нема чого до нього їхати.

Ґінденбурґ каже далі, що як він буде в Берліні, то тоді повідомить президента райхстаґу, коли захоче побачити його та його заступників. Тимчасом уряд фон Папена поспішно закінчує свою програму економічно-фінансової відбудови Німеччини. Проґраму цю він думає оголосити й переводити в життя без санкції парляменту.

В Берліні збирається 150,000 членів орґанізації „Штальгельм", яка зєднує в собі один міліон німецьких ветеранів Великої Війни. Орґанізація ця рішучо ставиться проти гітлєрівців, про яких ветерани кажуть, що вони й „не нюхали пороху". На летничому полі біля Берліна відбудеться велика парада ветеранів, які всі одягнені в свої фронтові уніформи, тому Берлін тепер нагадує часи війни.

НЕВДАЧА В РАДЯНЩИНІ З ПОСІВАМИ ТА ЖНИВАМИ.

МОСКВА (СССР). — Всю комуністичну економічну програму поставлено тепер під реальну загрозу повного провалу з огляду на невдалі жнива, а також на змаління осіннього засіву, який уже в деяких районах радянщини розпочався. Жнива на Україні, на північному Кавказі, в Поволжу та в інших хлібних районах далеко відстали від сподіваних вислідів.

Тепер засіви на осінь місяцями вже відстають на 75% від пляну. Особливо на Україні стоїть зле все сільське господарство. Сільсько-господарські машини понищені й нищаться в страшний спосіб. Навіть у таких індустріяльних районах як Одеса чи Дніпропетровськ від 20 до 30% тракторів уже остаточно стали безужиточними.

Таксамо фабрично-заводська промисловість та скількість добутого вуґля, заліза й т. п. далеко відстають від плянів. Робітництво не тримається на праці й кождого місяця міняє свої місця.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ВИКОРИСТОВУЙМО ВСІ СИЛИ

Коли приглядаємося нашому життю в Америці, то не так важко завважити, що нам бракує сил до творчої праці. І тому життя наше не розвивається з таким темпом, як би ми собі того бажали. Замало в нім ініціятиви, живучости, нових думок. Замало таких, котрі би творили й розбудовували нашу іміґрацію духово, економічно й політично. Бо та дрібка людей, що проявляє сяку-таку активність, це капля в морі. Вона не в силі виповнити тих завдань, які лежать перед українською іміґрацією в Америці.

Хто над тим застановляєся і дорожить нашою іміґрацією, цей погодиться з тим, що нам треба притягнути свіжі сили до праці на всіх ділянках нашого життя. Нам треба розбудовувати старі організації й треба творити нові, щоби дати нове поле праці новим силам. Бо чим більше буде тих сил, тим буде більша конкуренція. А коли розгалужене життя наше зачне давати варстат праці новим силам, то це буде заохотою для інших, щоби творити щось нове. А з такої ініціятиви може наше життя розростись, а його зміст стати глибшим.

До того теж змагає і наш У. Н. Союз, коли переводить переміну старих родів обезпечення на нові й коли закликає свої відділи до злуки в сильні одиниці. Отсе є один зі способів притягнення нових, творчих сил до організації. Це є спроба допомоги витворенню кадр нових народних робітників в Америці.

Але попри те треба нам зреформувати і ту громадську роботу, яку веде головно старе покоління іміґрації. Вистарчить заглянути на наші віча, концерти чи вистави, чи до наших організацій, щоби переконатися, що куди не обернешся, всюди на передових місцях сама стара іміґрація. І то головно чоловіки. Вже те останнє вимагає від нас корективи. Бо чому в організованню віч, протестів чи концертів не має брати участи українська жінка? Чому вона не має засідати у президії? І чому в такийсамий спосіб не притягнути нам до громадської роботи старшої, тут родженої молоді? Вона повинна бути притягнена до ріжних комітетів, президий і т. п., бо тоді, одержавши почести, буде вона відчувати потребу виказання більшої активности. А без активної жінки й активної молоді годі уявити собі дійсний розріст нашого життя. Ті дві сили, недоцінювані як слід старою іміґрацією, повинні бути тепер притягнені до громадської роботи і використані в наших змаганнях перебудови нашого життя в Америці.

В БОРОТЬБІ ЗА ІДЕАЛ

Як текучої води не дасться на постійне здержати ніякою греблею, так не можна спинити живого духа народу.

Які там хвилі не переживав би наш нарід під польським правлінням, він у своїй масі використовує на всіх ділянках усі можливости, щоби вдержатися, скріпитися і ступень за ступнем наблизитися до свого Ідеалу. Дужаються дві сили: по одному боці свідомість чи — нехай би навіть — стихія, а по другому боці страх за невідоме завтра. А страх — звісно — денервує людину; вона може під його впливом поповнювати всякі дурниці, нераз і важких наслідків для себе.

Нам розвязують товариства, переводять нічні ревізії і переслухання, чіпляються навіть до таких дурниць, що зривають з голов хлопців шапки, зроблені на подобу стрілецьких, ба навіть „стріляють" (як було в ліському повіті), а тут життя клекотить, як весняна річка. По цілому краю відбуваються політичні наради, на яких реферують українські посли про політичні справи. В „запліснілих" закутках відбуваються освітні анкети, сільські читальні та місцеві філії „Просвіти" святкують свої величаві ювилеї при участи десяток тисяч народу, уладжується безалькогольні фестини на дохід своїх установ. Колись літом завмирало все національне життя. Одні „святкували" вакації, а другі струджені пільною роботою — спали на пахучім сіні. Сьогодня не пора на спання, ні-фізичне, ні духове. Коли недавно Городок коло Львова святкував величаво 25-літній ювилей своєї читальні, то явилося на тому святі в поході 10,000 народу. А треба знати, що перед трицятьма роками вважали в Городку злочином, коли хто назвав себе Українцем. Ревіювий театр „Цвіркун" під проводом Олеся Залуцького обіздить край і веселить та застановляє нарід змістовою сатирою. Молодий мужеський хор зі Станиславова „Думка" обіздить наші літниська і чарує своїх та чужих нашим скарбом-піснею.

На зважаючи на прикрий час, не забуває нарід за свою молодь, піклуючися дітьми, не тільки тими, що ходять до „Рідної Школи", але й тими, які своїм числом піддержують конечність істнування державних двох гімназій у Львові. Заходом письменника й директора головної гімназії, д-ра Лукіяновича виїхали слабосилі міщанські хлопці в гори на село, в прегарну околицю до Шешор, косівського повіту, де мають скріпитися на тілі й дусі до того, що їх жде. Філія української гімназії у Львові набула знов заходом Батьківського Комітету свою власну оселю в Ямнім, при залізничому шляху Станиславів—Ворохта. Там теж міщанські діти дихнуть свіжим повітрям.

Кружки „Рідної Школи" основують на час літних робіт „дитячі садки" (кіндерґарден), в яких селянські й робітничі діти знаходять під доглядом фахових інтелігентних дівчат теплу опіку, догляд, де розвивають при відповідній методі свої молоденькі мозки. Залежно від рухливости організаторів число „садків" доволі значне. Н. пр. на цей рік у самій Дрогобиччині є їх 45, а в Стрийщині 18! Очевидно, що це получене з неабиякими коштами, але нарід складає їх з останньої, бо знає, що чейже треба якось скріпити діточу душу, коли вона незабаром буде мусіти вступити до польської школи, якщо „Рідній Школі" не дамо в час спроможности основувати свої приватні школи.

Кружки Рідної Школи, ці філії рідно-шкільної централі стають декуди одинокими освітними осередками, головно там, де влада порозвязувала інші товариства (як от у Козівщині). Це й добре, що Рідна Школа вступає на місця розвязаних товариств, бо наскільки йде про справи української культури — то ніяке інше товариство не має таких статутових можливостей, як Рідна Школа. На диво — навіть серед теперішньої кризи здобуваються сільські Кружки на великі діла. Саме в неділю, 14. серпня, мало відбутися величаве посвячення нової домівки Рідної Школи і то де? — В Космачі, цьому осередку прегарної а вбогої Гуцульщини. На тій Гуцульщині основувала Рідна Школа в останньому часі свої приватні школи в Білих Ославах, в Чорному Потоці, в Дорі, Микуличині та Яремчі. В одних з тих місцевостей дітвора гинула в темному безпросвітку, а в інших, вибраних на літниська для польського й жидівського панства, пропадала в чужинній пів-культурі. Бо там або своїх шкіл нема, або вчителі Поляки.

Цей процес польщення при помочі шкільництва тягнеться з боку всіх польських чинників безперервно дальше. От повідомляють з Тернопільщини, що всіх учителів Українців, які тільки трохи рухливіші, шкільна влада посилає на пенсію, або переносить на захід. На їхнє місце певно прийде Поляк або Полька.

Щоб утруднити нашим дітям приступ до середніх шкіл, підвищено дуже значно шкільну оплату у високих школах. На прим. у львівській техниці будуть студенти платити не тільки 30 зол. вступного, але й 320 зол. оплати. І хтож у теперішньому часі годен видержати такий тягар? Щоб утруднити нашій молоді студії за границею, то вже заздалегідь накликує славний „Ілюстрований Курієр Цодзенни" (з 5. серпня ц. р.) уряд, щоби покінчив з „лїбералїзмом" (!) супроти „молойцуф Коновальца" і не видавав Українцям студентам пашпортів на виїзд за границю, „бо та молодь заанґажована вже в політичній протипольській роботі".

Так отже при всіх противностях нарід жиє, гуртується, рухається, щоб мозок не заснітився, щоб мускули не завмерли. І не в тому річ, що на святочних манїфестаціях являються тисячі святочно одітих громадян; не в тому, що витає своїх вибраних заступників „бандеріями"; що на Маківці, цьому символі українського війська, серед уливного дощу велика маса вислухує панахиди. Річ у тому, що це ті отвори національного життя, крізь які можна підглянути настрій і духа українських народніх мас. А цей дух — жиє.

Х.

Кождий сотик, кождий даток
Нашій „Рідній Школі" в дар
Це майбутнього завдаток,
Це на ворога удар.
Рідна Школа — наша зброя,
Рідна Школа — це наш щит,
В Рідній Школі — міць героя,
Що неволю повалить.

ЖИТТЯ КЛИЧЕ ЇХ...

З нагоди висвячення 12 священиків в Ужгороді.

Давно ясно і гарно світило сонце, і тільки колись-колись затяглось небо хмарами... Були й такі часи... А нині небо затягнене чорними хмарами і тільки сям-там усміхнеться зпоміж них веселе личко золотого сонця... Тепер такі часи...! Де? Куди? — На цілім світі... Дійсно? — Вистарчає тільки прочитати новинки, переглянути дневне життя... Злучитися зі світовими филями радія і тоді побачиш, що темні хмари на небі життя людського роду є фактично дуже чорні і повні стрільним, смертельні рани вішають матерялом, і що з них сиплеться дощ, подібний як у Содомі і Гоморі, який палить, нищить, розкидає, ранить, убиває, валить — висисає і використує душу і тіло чоловіка.

Ціла земля ніби змінилася в горизонт, де блискає, гремить — громи вдаряють і в слід їх ідуть: голод, страх, дрожання, смуток, хороби, кров, смерть, упадок, руйнування, нищення. Ціла земля стогне і гейби на смертельній постели лежала...

І лежить... Підіймає руки, благає лікарів о поміч. Вони і приходять: Женева, Льозанна, Келоґ, Гувер, репарації, пацифікації, державники, диктатури, тюрми, суспендовання урядів і... і все се задармо... Земля стогне, громи вдаряють і блєски зариваються до тіла й душі людей, через ріжні страждання.

* *

І наше Підкарпаття затяглося хмарами... Але з сих хмар не тільки громи бють і вбивають, але й життевого дощику не паде. На горах голодують скоти і не дають молока, на долинах вяне трава і посіви, бо з хмар не паде роса... Черваки гризуть коріння ростин, а бацилі гублять життя звірят і між ними, в сій страшній суховії, нищеті, біді там стогне і наш милий нарід... Хоре його тіло, бо коли там є голод, де стоять тисячі фабрик, варстатів і ріжних підприємств, тим більше є він там, де немає фабрик, де тільки суха висушена земличка через 10 пальців дається грабати і мучити — щоб з неї потекло коли вже не мід, то молоко і бодай на сіль та крумплі (бараболі).

Шефлін пише, що в Німеччині йде боротьба на життя і смерть... Бються гітлерівці і комуністи... І коли все се описує, каже: „Що думаете, хто бється? Не тільки робітники і нарід, але й інтеліґенція"... І питається: „Хто побідить?" І відповідає: „Хто дасть людям бодай чорний кусок хліба"... забезпечить чоловікови рівновагу душі". Значить, Німеччина показує образ цілої сучасної доби: боротьбу за життя через мечі — через смерть... Та мусить се так бути?

Многі думають, що гітлерівці і комуністи роблять політику. Дєж там! То вже нині стало віроісповіданням нової доби... Якраз через те вмирають за нього...

* *

Питанням є, чи дійсно в силі будуть вони подати життя людству і забезпечити доброобут людству, і забезпечити добробут бодай своїм сторонникам?!... Щоб на се відповісти — не треба бути пророком. Життя дати може тільки життя. Кров — не відповідна роса для використання колосів, і бій для розбою будучини людей в той спосіб, щоб лише сліпо, але тільки битися...

І у нас на Підкарпаттю йде такий бій... Говорять, що наш бій страшний. Правда — але чому? Про це не згадують... Не скажуть, бо бояться. Бо пр. язиковий бій є бій проти власного народу і бій прямого істнування. Ще ніхто не чув, щоб нарід зістав без кореня свого, без язика... А чим є релігійна боротьба? Нищенням того, без чого Европа давно була би пропала...

Наші політичні боротьби мали-б дати хліба, а що вони...? Крім Хр. Нар. Партії мало хто старається про нарід. Значить, і пацифізм і релігійність і політичність не є в нас тим, чим мали би бути — бо націоналізм дає силу до піднесення, релігія до витревалости при Правді, політика земний благобут і всі до громади — ціле життя...

* *

31-го липня 1932 року висвятив новий владика 12 нових священиків. Всі вони кість із нашої кости — кров із нашої крови... Христос посилає їх — як його післав Отець... а що він робив?... Поглянув на небо, і коли там видів хмари, і поглянув на землю, і коли там бачив біду — віддалився і молився і потім спустився між нарід. А вслід Його — мертві воскресали, грішники каялися, сліпі бачили, глухі чули, підупавші піднеслися... Кормив душу і довів до Бога... але Його слухаючих і погудував, і то богато і добре...

І наші нові брати священики вийдуть і коли хотять, побачать нарід — його біду душевну і тілесну. Але коли хотять сповнити своє завдання, тоді мають по віддаленню на гору Оливну вийти між нарід, з ним жити, з ним плакати, з ним трудитись—щоб пак з ним і радіти в одній гарній побідній гармонії.

Всі народи гордяться своїми духовниками — що бажали й вмерли за Бога і нарід... Я знаю, що і всі наші молоді апостоли такими стануть і нарід почує, що них Христос ходить — гоїть, освіжує і родить.

Темні хмари, коли є на небі нашого життя, всетаки нема причини до страху. Усміхається нам сонце ліпшої долі. Конґрес у Хусті, новий Владика, нові попи, нові учителі. Чути гук клепачів, нові каменярі кують нашу ліпшу будучність. Світ і Церква. Попи і світські... Всі, всі до купи за Бога, вітчину і народ.

Димитрій Попович.
(„Свобода", Ужгород).

НА ТАТАРСЬКІМ ШЛЯХУ.

(16)

— Про таке не пора балакати, Вірменин замітив. — Дівчина ще в руках Аділя. Ще не знати, чи продасть її батькови...

— Як не схоче продати, то я поміг би іншим способом видерти з його рук ту красуню... Та я зробив би се хіба лише тоді, як би батько згодився дати її мені.

— І про се ще пора балакати, бо ануж Аділь таки злакомиться на окуп?

— Як ти в сім ділі лише купець, то тобі повинно бути одинаково, в чию користь робиш...

— Ні, не одинаково мені. Я роблю в користь того, хто дасть мені більше заробити.

— Я саме так хотів сказати, та ти перебив... Тепер ти робиш в користь батька дівки, надієшся заробити. Як я тобі дам подвійний заробіток, то ти, як ти добрий купець, повинен перекинутися на мій бік.

— Щож я можу зробити в вашу користь? Хіба скажу шляхтичеви, щоби свою доньку дав вам. Та я не ручу, що він послухає мене.

— Може ліпше не казати йому нічого. Ліпше сказати аж тоді, коли дівчина вже буде у мене.

— Та яким способом вона може знайтися у тебе, заки її батько дасть тобі?

— Як ти добрий купець, то схочеш добре заробити. Як схочеш зробити так, щоби дівчина опинилася у мене. Як ти схочеш, щоби так сталося, то воно й станеться, бо Запривода поможе тобі. Як дівчина вже буде у мене, то й лишить-ся у мене, хоч би її батько на таке не згодився.

— Все те лекше сказати, як зробити. Дівчина тепер в руках Аділя. Хоч я приїхав на те, щоби її викупити, то сумніваюсь, чи Аділь дасть дівчину: Я мабуть на тій подорожі нічого не зароблю. Як Аділь дасть дівчину, то не на те, щоби вона, вертаючися в свої сторони лише в товаристві свого батька і моїм, впала в руки опришків, що не признають ніякої влади. Ярнович ще дещо додасть до окупу і Аділь дасть його конвой аж до моря.

— Отже! Отже потрібний конвой. Скажи батькови, що шкода коштів на конвой. Він привіз для мене годинника з бабою, що бе мужа. Такого дива не має ніхто другий на цілу Татарщину. І хан не має. Я йому відплачуся і дам конвой даремно. Дам конвой відси до Аділя і до Аділя аж до моря.

— Даш конвой аж до моря? Ти казав, що дівку хочеш випросити, чи купити для себе. Як хочеш лишити її у себе, то нащо той конвой аж до моря? Яким способом ти її дістанеш, як вона піде аж до моря?

— Вона, відійшовши з батьком від Аділя, чейже мусить пройти через мій улус. Коли вже буде тут, то й тут лишиться. Конвой піде приставити до моря її батька... як він не схоче лишитися у свого зятя... Кажу тобі ще раз: Поможи мені дістати дівку, то від мене заробиш більше, як від її батька.

— Згода! Тепер треба би якнайскорше до Аділя...

— Чого так скоро? У мене можете посидіти пару днів. Нам обом треба би ще ліпше перебалакати справу...

— Я бачу, що ти готов не лише справу, а й дівку перебалакати.

— Не втoропаю!

— Ти ту дівчину хочеш дістати для себе. Чи не так?

— Хібаж я не ясно балакав з тобою? Очевидно, що для себе, не щоби перепродати.

— Тепер скажи мені: ти хочеш дістати дівчину, чи жінку Аділя? Дівчину, чи жінку?

— Мені й подумати лячно, що вона могла би стати його жінкою. Я її вдушив би!

— Отже бачиш! Як вона може нині ще не є його жінкою, то може нею стати вже завтра...

Очи Татарина люто заіскрилися. Він зашипів крізь зуби:

— Я... я, я не знаю, що то зробив би! Та гадаю, що так скоро не буде, бо вона ще дуже молода. Аділь підожде, бо між його жінками є також дві дуже гарні і молоді.

— Хто його знає, що він міркує собі. Як вчує, що по неї приїхав її батько і як він не думає віддати її батькови, то зробить так, щоби батько запізнився.

— То їдьте зараз! Нині вже запізно, отже завтра рано... Не забудь робити в мою користь.

Коли Аслангула вертався до товаришів, вже падав дощ. Чим далі до вечера, тим дощ ставав сильніший. Під ніч пустилася злива і лляло аж до рана. Рано випогодилося цілком. На небі не було ні хмаринки і сонце гріло так, що як би не болото на вулицях між шатрами, то й не подумав би, що зливний дощ правцілу ніч. Саме коли в шатрі Ярновича Заприводa ладив снідання, перед шатром затупотіло. То Булай прислав їх коні і ще додав конвой з двацятьох своїх Татар. Тепер він вже сам наглив, бо потерпав, що Аділь готов з Ксенею оженитися. Ярнович аж підскочив з утіхи, коли почув тупіт. Вже й снідання не хотів доїсти, щоби лише бодай мінуту скорше сісти на коня. Аслангула і Запривода цілком супокійно посидали і аж тоді вийшли з шатра, стали навючувати свої саки і кульбачити свої коні. Тревало се досить довго. Ярнович ввесь той час сидів на коні як на грані. Нарешті, коли сонце вже було високо, похід рушив. Вони переїздили попри шатро Булая. Булай стояв перед шатром, щоби товариству пожелати щасливої дороги і доброго успіху. Він ще й нахилився до вуха Аслангули і шепнув:

— Не забудь, що ти купець. Добрий купець повинен в конжнім інтересі заробити бодай подвійно. Моя рука не буде замкнена!

Товариство поїхало. Хоч улус Булая і улус Аділя були сумежниками, то всеж таки не такими близькими, як українські села на заході. Між татарськими улусами все були великі простори пасовиск. Пасовиска сих двох улусів розмежовувала ріка Єланчик. Над сею рікою наша ватага станула, коли вже смеркало.

Треба було розкласти огонь, щоби припекти баранину, та товариство забуло взяти з собою патиків. Татари Булая і не думали брати, хоч в сій стороні не було ні деревця, ні корчика. Татари не журилися тим, що нема дров. Метнулися по степу і збирали висохлі коровячі „макухи". Принесли цілу купу і запалили, на грані з такого палива пекли мясо. Ярновичеви і його товаришам обертався кишка, та не було іншої ради, як таки пару кусників конечно проглинути, коли були такі необережні і пустилися в дорогу без запасу дров.

Через ріку не було моста. Брід був, та тепер годі було лізти у воду, бо по зливі вода була дуже велика і рвуча. Татари сказали, що треба переночувати по сім боці. Як би через ніч вода не впала, то їх побачать люди з того боку. Як Аділь схоче пропустити їх на свій бік, то його Татари вже пообають, щоби гості Аділя могли до них пробратися. Ярнович мав своє шатро, Татари Булая свої. Пороавивали шатра і всі пішли спати. Надія, що через ніч вода впаде, була марна. Навпаки, вона ще більше піднеслася, бо й сю ніч падав дощ. Рано знов випогодилося.

Вийшовши рано з шатра, Ярнович окинув льорнеткою степ по тім боці ріки і крикнув радісно:

— Улус! То хіба вже улус Аділя.

То справді був улус Аділя. Вже й їздців на конях мож було побачити. Вони їхали до ріки. Побачивши в ночи огні, були цікаві, що то за люди таборують над рікою; очевидно на те, щоби, як впаде вода, пробратися на їх бік. Коли їздці підїхали до ріки, стали гукати на сей бік. Та годі було зрозуміти їх, бо ріка дуже шуміла і гуркотіла. Так Татари Булая силкувалися перекричати ріку, та годі було. По довшій хвилі даремного труду три тогобічні Татари почвалали назад до улуса. Вони мабуть поїхали звістити Аділя, що приїхали якісь сторонські в товаристві Татар Булая, та що ріка спинила їх.

(Далі буде).

НА БІЖУЧІ ТЕМИ.

ВОНИ „ПРОТЕСТУЮТЬ"

Коли в часі „пацифікації" Галичини, чи з нагоди засудження Атаманчука й Вербицького або яких інших героїв українського визвольного руху протестувала вся свідома українська еміграція на поклик „Обєднання" та „Свободи", то тоді „товариші" зі „Щоденних" кидали болотом на протестуючих, підносили на сміх протести, які своє значіння таки мали. Ті протести обєднали проти Польщі десятки тисяч української еміграції в Америці; вони дали тисячі доларів на визвольну боротьбу, на оборону засуджених, на допомогу потерпівшому від ляцького терору населенню.

Сталися криваві події в ліському повіті. І тут „товариші", як той Пилип з конопель, ухопилися, що ось на цьому вони зроблять собі політичний, а може й який інший капітал. Почали московські посіпаки, посіпаки того уряду, що з Поляками укладає ріжні угоди мирного співжиття й запевнення панування Польщі та Московщини на українських землях, закликати Українців до протестів проти подій у ліському повіті. Не проти варварства Польщі, ні, але проти „подій у ліському повіті", бо так Москва наказала, щоб не дрочити варшавських панів.

ЯКІЖ МІЗЕРНІ ТІ ПРОТЕСТИ!

Ми можемо подати нашим читачам про силу большевицьких протестів, що дає дані про загальний вплив большевиків на нашу еміграцію, хочби подавши такі дані зі „Щоденних". На протестаційних вічах „проти подій у ліському повіті" зібрано: в Джерзи Ситі, Н. Дж., $7.40; в Бейоні, Н. Дж. $4.65; в Скрентоні, Па., $4.50; в Клівленді, О., $5.38; в Анн Арбор, Міш., $3.60; в Борнсайд, Ілл., $4.80; в Шикаго, Ілл., $9.77; в Шикаго, Ілл. (Савт Сайд), $3.02 і т. д.

Отсе найліпше показує на „успішність" большевицьких масових протестів" проти „подій у ліському повіті". Ніде в американській пресі, чи в якій іншій, навіть комуністичній, крім „Щоденних", не було нічого вміщено про ті віча й не були видруковані протести проти „ляцьких звірств". Всі „протести" роблено лише для читачів. рептильки „Щоденних". Зате Полякам такі „протести" дають дуже добрий аргумент. З цього Поляки можуть похвалитися, перед ким лише схочуть, що українська еміграція навіть не реагує на ляцькі звірства й не дуже то спішить з моральною та матеріяльною допомогою своїм братам у Старім Краю. Такі протести є справжньою провокацією.

ОТСЕ НАСЛІДКИ БОЛЬШЕВИЦЬКОГО ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗМУ.

Москва може радіти, що її агенти славно попрацювали, щоб розбити український національний фронт в Америці. І Польща також може бути задоволена, що так ганебно „протестують" проти її звірств брати катованих у Рідним Краю. Большевицькі „лідери" серед Українців в Америці можуть тепер побачити наслідок свого „лідерства" й довголітньої праці на користь „загального робітничого руху"; можуть радіти з наслідків своїх закликів на ріжні допомоги комуністичним газетам в Америці, закликів до ріжних „протестів" „проти війни", „імперіялізму", проти „капіталістів", проти „нищення Китаю" і т. п.

Не прийшли на „українські протестаційні віча проти подій у ліському повіті" ні Жиди, ні Поляки ні Москалі, ні Китайці, ні якінебудь інші інтернаціональні безбатченки. Не прийшли, бо масакра українського селянства в Галичині це „внутрішня справа Польщі", а шкіра болить лише українського селянина, котрого комуністичний інтернаціонал визнає лише гідним для „комуністичного експерименту", який тепер Москва переводить на Україні. Лишилися „лідери від українського комунізму", московські посіпаки, без українських мас, а інтернаціональні „таваріщі" дбають про свою шкіру, бо їх не болять страждання українського селянина та робітника.

РАДИМО „ЩОДЕННИМ" ПЕРЕДРУКУВАТИ.

Газета „Комуністична Правда" з 27 липня подає відомости про розвал „найбільшого колективного господарства на Україні" імени Косіора (без Поляка й там не можна обійтися. — Ред.). Газета подає, що там „розкрадають" урожай. В стирти зложено лише 15% зібраного збіжа, а решта „десь „випарувала".

Робітництво кидає працю, бо не може вижити при тих „порядках", які панують у колхозі. „Бувають цілі дні, коли робітники виснажуються від спраги, а їм води не привозять у степ. Обіди для робітників варять, „наскільки вистарчить", а тому кожен день добра третина робітників лишається голодною".

У спільних робітничих помешканнях бруд. По два місяці не замітається долівок. Робітники сплять на вохкій землі. Тому вони тікають у світ за очі. Отсе така гарна картина комуністичного господарства й робітничого „раю".

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

Моди — веселі 90-ті роки проти року 1932.

З ОСЕРЕДКІВ стилю приходять модкярські вісти, які запевняють, що наші модерні панниноситимуть цеї осени сукні з рукавами в стилю циґареткових сильветок.

Моднярський стиль учить, що так званий повний рукав є повний зморщеної матерії і він має ріжні назви. Вікторійська красавиця з „веселих 90-тих років" гордилася своїми бухастими рукавами, а цеї осени Міс Америка з 1932 року буде розкошуватися дольманськими рукавами, які в сути річи є здоровими, до бальока подібними рукавами, і дуже до лиця доростаючій молодежі.

Очевидно, що сорок років тому, коли бухасті рукави були в моді, ніхто не згадував циґаретки в звязку зі стилем. Циґареток Локі Страйк ще тоді не було, а вживаний у циґаретках сирий тютюн був для красунь із „веселих 90-тих років" загострий. Але тепер відповідно прочищений тютюн для Локі Страйк дає тим циґареткам своєрідну легкість, яку Міс Америка ставить вище від інших. А що нині курення між жінками є таке розповсюдкене, то й не диво, що циґареткову сильветку приноровлюють до жіночої моди, яка відповідає якраз осінньому стилеви.

Дольманський рукав своїм кроєм дозволяє творцеви стилю звузити погруддя, а натомісць розширити рукави на середині, даючи просту лінію, що пригадує сильветку циґаретки. — (Огол.).

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Молодеча Оркестра Гайворонського.

Нюйорське громадянство матиме нагоду знову бачити між собою нашого славного композитора, М. Гайворонського, котрий по довшім лікуванню задумує знову вести свою музичну студію. Наразі відновляє п. Гайворонський Молодечу Оркестру, яку він зорганізував і яка вже добре відома нашому громадянству зі своїх виступів на концертах, пописах і в радіових програмах. В склад цеї оркестри входили 50 молодих музикантів з Ню Йорку й околиці. Треба надіятися, що цього року буде їх більше. Перші спільні вправи відбудуться дня 17. вересня у великій салі Українського Народного Дому.

МІТІНГИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ВІЛКС БЕРРІ, ПА. Бр. св. Івана Хрестителя, від. 223, повідомляє всіх своїх членів, що дня 4 вересня відбудеться триквартальний мітінґ зараз по Сл. Божій, в гали церковній. Обовязком є кождого члена і урядника прибути на цей мітінґ, бо інакше підлягає карі після статута. Напоминається довгуючих членів, щоби вирівнали свої довги, бо в противнім разі будуть суспендовані. — Іван Добуш, рек. секр.

БІБЛІОТЕКИ У БОЛГАРСЬКИХ ЗАЛІЗНИЦЯХ.

Софійська „Последня Пошта" повідомляє, що головна дирекція болгарських залізниць задумує ввести бібліотеки в залізничих поїздах. За малі гроші кожен подорожний могтиме взяти собі на час подорожі читати книжку або часопис.

— Чи ви любите звірята?
— Навіть дуже!
— А які?
— Заяця з бурачками.

Дві причини.

Службовець: Я прийшов просити підвишки платні з двох причин.

Бос: Якіж ці дві причини?

Службовець: Близнюки!

—о—

— Жию лише для тебе, люблю тебе, моя найдорожча, моя...

— Чомуж ти втяв і не говориш далі?

— Бо не можу пригадати собі чи тобі на імя Марійка, чи Ольга!

Лев Грельпоа.

БЕЗСОРОМНИК, ЩО БЄ ЖІНКУ

Чоловік чекає на жінку, що сама пішла на якусь забаву. В одинацятій годині вертається жінка й увесь час сміється.

Чоловік: Яка ти нині вечером весела, Сільвіє. Мені здається, що ти добре бавилась у Рішардів.

Жінка (сміється без упину): Ти ніколи в світі не вгадав би, чого я так сміюся.

Чоловік: Рішард певно зробив якийсь жарт.

Жінка: Ти не вгадаєш, скажу тобі радше сама: дав своїй жінці добре поза вуха!...

Чоловік: То неможливо!

Жінка: Так їй заїхав, що ми всі закрили собі лиця скатертю, щоби який шматок із її голови не поцілив нас. Рішард хотів, щоби свічка стояла з правого боку, бо світло вдаряло йому в болюче ліве око. Агляя хотіла, щоби свічка стояла з лівого боку, бо тоді її самоцвіти були ліпше освітлені. Одно ставить свічку там, друге сям. Вкінці Агляя, яка все скоро спалахне, кинула свічку в миску зі шпінаком. А чоловік тоді вдарив її так, що може ще й тепер чує. Мушу ще й тепер сміятися, як то Агляя нахмарилася. Та як воно й не було, я не похвалюю Рішардової поведінки, бо чоловік, який бє свою жінку, не є ніщо інше, лише безсоромник.

Чоловік: Так, дуже часто...

Жінка: Що дуже часто? Скажи радше: все! Чоловік, який бє жінку, є все, все безсоромний!

Чоловік: Я знаю, що Рішард дуже терпеливий. Видно, що вона йому так допекла, що він не міг стерпіти.

Жінка: Допекла! Ти може важишся боронити Рішардову поведінку?

Чоловік: Ні, ні... Я лише кажу, що бувають випадки...

Жінка (вперто): Бачиш, ти краще вчинив би, колиб щиро сказав, що думаєш про його поведінку.

Чоловік: Та я нічого про те не думаю.

Жінка: Мені здається, що ти з тим випадком хотів покликатися на себе.

Чоловік (наївно): На себе! Далебі, ні!

Жінка: Чому смієшся, коли це говориш?

Чоловік: Сміюся... ну, смієюся з того, з чого й ти перед хвилиною сміялася... мені прийшов на думку той жартівливий Рішард, який...

Жінка: Якто жартівливий? Його неотесаність ти називаєш жартом? То не дивниця, бо всі мущини одним миром мазані. В потребі ти також так зробив би, може ні? О, я знаю напевно, що ти зробив би, одначе чогось тобі недостає.

Чоловік: Отже чого мені недостає, щоби це зробити?

Жінка: Відваги! Та, далебі, я не Агляя!

Чоловік: О, ні, ти не Агляя.

Жінка: Що, о ні! Ти таксамо глянув на мене, як і все іронічно говориш. Ти знаєш, що мені не вистарчає, коли мене в чому обвинучуєш, а мусиш мені доказати. Отже ти важишся сказати мені до очей, що я така сварлива, як Агляя?

Чоловік (тихо): Ні, дорога приятелько, кажу тобі ще раз: ні... хоч ти дійсно нераз підбехтуєш чоловіка.

Жінка: Я!

Жінка (відкликає): Зазначую, що я нічого не сказав.

Жінка (подразнена): Ні, ні, скажи лише... не потрібно може тут, щоби ти тут удавав смирненьку овечку... Ах! я підбехтую! Тобі невдалося би навести якийсь примір на своє твердження.

Чоловік (влесливо): Та, дорогенька, щоби не йти так далеко, ще вчора, як ти говорила, що актор Поль Меніє білявий.

Жінка: А так, він білявий.

Чоловік: Ні, присягаюся тобі, що ти помиляєшся! Він чорнявий.

Жінка: Я тобі кажу, що білявий.

Чоловік (погоджуючись): Хай буде, годжуся.

Жінка: О, на ніщо не придається твоє „хай буде"... То дуже легко сказати, коли чоловік не має рації, а не хоче признати: ти сам видаєш присуд на себе!

Чоловік (терпеливо): Ну, добре, не маю рації.

Жінка: Колиб на тебе хто глянув, сказав би, що признаєш це, бо мусиш. Інший, що не був би такий впертий як ти, признав би та сказав: Дорогенька жіночко, прошу тебе, прости мені, що я хотів твердити, що Павло Меніє білявий.

Чоловік (тратить терпеливість): Так, так, так, одначе, моя дорога приятелько, перестаньмо з тим, щиро прошу тебе... Ти хочеш, щоби Поль Меніє був білявий. Отже: він білявий. Коли хочеш, хай буде, що він зелений.

Жінка: Зелений!... Перестань уже раз! Зрозумій, що не говориш із дурною! Навіщо ти стільки того наговорив? Таж я тобі кажу до очей, що він білявий.

Чоловік (уже трохи сердито): Так, так, він навіть білий, як лебідь.

Жінка: Твій лебідь доказує ясно, що ти його ніколи не бачив, бо інакше ти був би сказав, що лебідь усеж таки білявий.

Чоловік: Та хай буде так, до чорта! Я вже тобі двацять разів говорив, що я його знаю, що я з ним говорив.

Жінка: То ти ще й волочишся з ним поза куліси, щоби фліртувати з акторками?

Чоловік (починає тупати ногою об землю): Коли ми вже почали таку балачку, то вже ніколи не дійдемо до кінця (благаючо), бачиш, Сільвіє, найліпше зробимо, як підемо спати.

Жінка: Попри те все я ще не довідалася, де ти познакомився з тим білявим Павлом Меніє. (Чоловік ходить по кімнаті, не кажучи ні словечка). Булоб пристойніше, щоби ти сказав мені, замісць тріпати пальцями, начеб ти їх замочив у сос.

Чоловік (старається вспокоїтись): Таж я вже говорив тобі що то було одного дощового дня в Жофроа. Був великий стиск. Як я рушився, станув йому на ногу й обернувся, щоби перепросити його.

Жінка: Дуже мені дивно, що то якраз була нога Павла Меніє, на яку ти станув.

Чоловік: У житті бувають дивні припадки.

Жінка: І тоді ти побачив що він чорнявий?

Чоловік (зітхнув, очі підніс до неба й зложивши руки, каже): Господи Боже! (Не відповіє нічого, лише схвильовано ходить по кімнаті).

Жінка: Можеш завертати очима та складати руки, скільки тобі завгодно; це все не значить, що ти відповів.

Чоловік: Та, до чорта! Що хочеш, щоби я тобі відповів?

Жінка: Відповідж мені, що я мала рацію.

Чоловік: Таж я сказав це тобі вже кілька разів.

Жінка: Одначе є ріжні способи, якими це можна сказати.

Чоловік (спокійно): Слухай мене, Сільвіє, я трохи нездоровий. Прошу тебе, перестаньмо вже раз. Ходімо радше спати.

Жінка: Коли чоловік не має рації, найлекше вратується від неприємностий, коли скаже, що є хорий. Абож то я не хора, що вже мене цілу годину сердиш і рівнодушно походжаєш собі по хаті?

Чоловік (бачить, що його кидає терпеливість): Коли так, то радше уступлю тобі. (Відходить до гостинної кімнати та замикає за собою двері. Жінка лишила його на хвилиночку самого, та зараз потім іде за ним).

Жінка: Коли вже нарешті ти перестанеш з тим наріканням? Тиж знаєш добре, що я не можу стерпіти нервових і впертих людей. Чи я тому винна, що моя правда? Чи гадаєш, що мені так на цьому залежить, чи Павло Меніє чорний чи білявий? Та коли він уже раз білявий, то я радаб знати, яку користь маєш з того, коли кажеш, що він чорний.

Чоловік: Та коли кажу, що він білявий, то не муч мене до сто чортів!

(Біжить до ідальні).

Жінка (йде за ним): Міг би ти бути бодай настільки чемний, щоби відповісти мені, а не кунятися наче який візник. Не знаю чому випадуєшся, що тебе болять нерви та гадаєш, що тому вже не мусиш бути чемний.

(Чоловік утікає до кухні)

Жінка (за ним): Коли так, чи ти знаєш? Я не можу стерпіти надутих людей, які все держать язик за зубами. Люблю запальчивих людей, які стараються, щоби суперечка не тревала вічно. І вони щоправда запалються та деколи забудуться, одначе не думають битися, як наприклад твій приятель Рішард.

Чоловік (запалившись): Ах! йому я признаю рацію... Тоді, як...

Жінка: Що? як? Що хочеш тим сказати?

Чоловік (намагається вспокоїтись): Нішо, нішо, я вже думаю своє... Одначе востанне кажу тобі, дай мені спокій. (Біжить у ждальню).

Жінка (йде за ним): Ах! Ти признаєш рацію твому Рішардови, що він ударив жінку! Ти може хотів би наслідувати його та напевно думаєш, що я так стерпіла би, як Агляя. Хай лише тобі прийде на думку доторкнутися мене... мене... хочби одним пальцем... завтра вже ти не жив би! (Стає йому перед самим носом). Лише доторкнися мене, я хочу, щоби до того дійшло! (Він спокійно відпихає її від себе не сказавши ні словечка). Ах! ти не смієш! ти не є настільки відважний, щоби бути таким безсоромним ударити жінку... Чи бачиш оцей цвях? Я подряпала би ним тобі всеньке лице! Ах!

Чоловік (ще володіє над собою): Вважай, Сільвіє, ти штуркнула мене пальцем в око.

Жінка: Чи ти пустиш мені руку. Як ні, то кричатиму ратунку на все горло.

Чоловік: Тож уважай на свої руки.

Жінка (дуже подразнена): Ти хочеш мене вбити, за те, що Павло Меніє білявий. Попобуй лише... Кажу тобі... попробуй лише!

Чоловік (лютий): Ах! (виходить із кімнати).

Жінка (за ним): Ах! Отже ти один з тих, що бють жінок... Відважся лише попробувати це на мені.

Чоловік (іде на другий поверх).

Жінка (за ним): Так, лише доторкнися мене... я нічого Сільвіє не хочу від тебе... лише доторкнися мене... (Стискає зуби і скрегоче ними). Так, так, так, Поль Меніє білявий... Тепер лише торкнися мене! (Він утікає на третій поверх).

Жінка (начеб співала пісоньку): Він білявий, він білявий! торкнися мене. Він білявий, він білявий!

(На четвертому поверсі.)

Жінка (в нервовому шалі): Він білявий, він білявий, він білявий... Так, так, лише торкнися мене, ти боягузе!

(Чоловік ішов би дальше, та бачить, що вже дійшов до самого стриху).

Жінка: Я тобі говорила, що ти не важишся торкнути мене... Тепер, коли ти дотягнув мене до стриху, де нема свідка... Нумо, лише попробуй та вдар мене; я не бороню, щоби до того дійшло!

Чоловік (тратить терпець): Таж дивися, Сільвіє, чи ти хочеш, щоби я збожеволів! Благаю тебе, ради Бога, не говори більше!

Жінка: Він білявий!

Чоловік: Перший раз!... Другий раз!

Жінка: Він білявий, білявий, білявий!

Чоловік: Третій раз!

Жінка: Білявий, білявий!

Чоловік (утратив рівновагу): Ось тобі! (Вдарив її. Збентеження. Чоловік злякався свого вчинку. В нервовости жінка розплакалася).

Чоловік (збентежений): Тисячу разів благаю тебе, прости мені, ти...

Жінка (постогнуючи): Ні, мій дорогенький, це я мушу просити в тебе прощення, що довела тебе до крайности... Я не мала рації... Тепер пригадую собі... що я змішала Павла Меніє з Прістопом із Пале Рояль.

Закінчення.

Лоскіт того ляпаса, який роздався під стрихом, пробудив усіх льокаторів у домі. Зони думали, що то на даху зріс головний сволок. Усі вийшли на пороги своїх мешкань, тоді, як злазило двоє подруг, дуже щасливих, що так гарно помирилися. Кожен льокатор супровожав їх приязною усмішкою, яка наче говорила: „Алеж бо то вони щасливі! Як то вони мусять кохатися, коли вже навіть ідуть пройтися на стрих... наче коти..."

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

ПРОТЕСТ ЗІЗДУ УКРАЇНСЬКОГО УЧИТЕЛЬСТВА ПРОТИ МОВНОГО ХАОСУ В НАШИХ ШКОЛАХ, ТА ПРОТИ ПРОВОКАЦІЇ РУСОФІЛІВ

(Культурно-політична резолюція зізду українського учительства в Хусті, дня 12 липня 1932).

Зізд українського учительства констатує, що за останні роки шкільна й культурно-освітня справа на Підкарпатті підупадає як з боку морально-етичного, так і матеріяльного.

Наскільки матеріяльний бік занепаду може бути зясований загальною економічною крізою в світовому мірилі, настільки морально-етичний занепад при теперішній констеляції влади є зовсім незрозумілий.

Головним чином мусимо тут підкреслити сумне явище — **хаос у вживанні шкільних підручників в середних та народних школах, якого причина лежить чи то в тенденційній толеранції, чи в немочі шкільної та адміністративно-політичної влади.** Коротко — запанувала у нас в цьому відношенні така анархія, подібної, якій ще в історії шкільництва у нас на Підкарпатті не зустрічалося.

В цій такій неґативній для шкільної справи боротьбі за підручники викристалізувалися два напрямки: **з нашого українського боку з уведенням українських підручників малося на увазі культурно-національні та педаґоґічно-дидактичні досягнення; з їхньої москофільської, сторони відогравали ролю низькі політично-особисті інтереси, без огляду на неґативний вплив цього на розвиток дітей;** і для осягнення своєї мети вони дійшли до того, що забезпечили себе допомогою поодиноких вищих і нижчих урядовців, які намагалися доказати, що закон є дійсний лише для одного..., але не вяже інших. Як доказ цього, варто згадати шкільний страйк у Великих Лучках, де провідниками його були самі урядовці, а між ними були й такі, що не мали навіть по школах своїх дітей... і навіть одержали інструкції з вищих урядових інстанцій.

Констатуючи це, конґрес рішучо протестує проти такого засягання до життя наших шкіл; протестує тимбільше, що політичні і навіть судові уряди заняли у відношенні до цієї справи таку позицію, на підставі якої можна робити припущення, що нібито вони, якщо ще не ухвалили, то принаймні спокійно приглядаються до випровокування таких подій, які можуть утворити ситуацію, що її ми бачимо в сучасній Німеччині.

Але ми підкреслюємо, що протягом десятьлітнього бою за свої права ми звикли до ріжних неприємних несподіванок і нас вже з позицій нами обраних не зможе рушити ніщо. Такою ситуацією не наше положення згіршиться.

Взагалі ми відкидаємо всякого роду політиканства й вмішування до наших культурно-національних справ, чи воно йде з високих чи нижчих кол. Ми протестуємо проти постанов, принятих на конґресі чеської академічної молоді, що відбувся в Ужгороді в 1931 р.

Хоч академічна молодь по всіх країнах у всіх народів завжди стояла **і боролася за правду й поступ,** — чеське студенство на згаданому конґресі заняло становище виразно чорно-реакційне і без всякого уповноваження втрутилось у наші внутрішньо-національні справи, згори накидаючи нам чуже для нас російське імя, російську мову та культуру.

Також ми протестуємо проти всіх тих, хто хоче наше культурно-національне питання вирішувати шляхом ріжних політичних махінацій, як це часто спостеріґаємо в ужгородських владних колах. Ми протестуємо проти того, щоби ці кола адміністративно-політичною силою зупиняли наш культурний розвій насаджуванням по наших містах та селах чеських шкіл і захоронок, редукуванням буджетових сум, призначених на будову українських шкіл.

На підставі цього домагаємося: щоби влада ЧСР вже остаточно зліквідувала язикове питання, і то на користь української мови й культури, бо це є наша власна мова і наша власна культура. Лише після цього у нас був би припинений хаос і зниклаб анархія, і наш нарід зміг би простувати по шляху свободи й розвитку, бажаючи осягнути те, про що мріяв, приєднуючись добровільно до ЧСР.

Разом з тим треба звернути серіозну увагу на тип доповнюючої сільсько-господарської (лідова господарська) школи. В них треба влити в якости учителів більш кваліфікованих фахово і більш близьких для села та розвинути в ньому галузь господарки по фаху і по духу працівників.

Лише після цих змін підкарпатського життя може мати користний вплив і приплив капіталів, розбудова кредитових установ, кредитової кооперації, тощо. Позичка, що попадає в руки фахово неосвіченої людини, здебільшого, стає не джерелом добробуту, а джерелом біди й банкроцтва. На взірець Італії треба признати за доцільний лише цілевий натуральний продуктивний кредит і то лише після вказівок і порад мандрівних аґрономів. Подібно, як аптика видає лік лише після припису (рецепти) лікаря, — так і кооперація малаб давати позички та постачати все потрібне для господарства лише після приписів (рецепт) мандрівних аґрономів. Лише при цій умові є ґарантія, що позичка принесе користь господареві і буде повернена, а закупна сила села від такого кредиту зросте.

Справи ці так важні, що необхідно вже зараз негайно у всіх культурно-освітних орґанізаціях Підкарпаття орґанізувати „секції фахової освіти". Це треба зробити для фахових шкіл при тов. „Шкільна Матка". Це треба зробити для позашкільної фахової освіти при „Просвітах". Це треба зробити при орґанізаціях народовецького учительства Підкарпаття. Разом з тим треба для координації праці зорґанізувати „Головний Орґанізаційний Комітет" деб всі культурні і господарські орґанізації Підкарпаття узгіднювалиб і плянувати координовану працю над піднесенням культури та добробуту підкарпатського українського села.

Дуже велику користь міг би принести „зізд по фаховій освіті", на який треба булоб запросити як робітників села, так і теоретиків та фаховців в царині економіки і техніки. Такий зізд міг би стати чинником великого господарсько-технічного поступу.

Дуже гарно булоб, колиб підкарпатська преса відчинила дискусію по цих питаннях, — тоді читачі моглиб їх розглянути всебічно і належно оцінити.

(„Укр. Слово", Ужгород).

ДРІБНИЧКИ.

Згідно з офіціяльною статистикою число населення **бувщого головного міста Туреччини постійно** зменшується. Тепер жиють у Царгороді лише 935 тисяч людей. Це наслідок того, що турецька влада перенеслася до малоазійського міста Анґори.

—o—

Крім календарів і інших періодиків вийшло в **чехословацькій републиці** мин. року 6,379 томів книжок. З того припадає на чесько-словацьку мову 4,625, 778 на книжки, видані в німецькій мові, 123 в мадярській, 107 у славянських мовах (з того половина українських), 140 книжок видано в латинській та романських мовах, 27 було англійських, інші мови заступлені менше.

—o—

У Торе дель Ґреко в Неаполі отворили „коралевий музей". В музеї є багато предметів, яких уживали при ловлі коралів уже в старинних часах, ріжні вістки про коралі, коралеві вироби і т. д.

—o—

На Закарпатті, як повідомляє „Абстіненті Кореспонденце" пропадає наслідком алькоголю населення (пролетаріят) і частина чеських урядників, що там прийшли з Чехії. Пролетаріят пє не лише горівку, а навіть денатурований спірт. Д-р Літов подає, що **в Нижних Веречках** пропивають денно пересічно 2,000 ч. к. За минулий рік зужили в Нижних Веречках (на основі торговельних гостинських книжок) алькоголю за 667,000 ч. к., при чому треба зазначити, що **дуже багато горівки перепачковують тут з Польщі.** Скільки випивають денатурованого спірту, годі знати. Годі при цьому не згадати, що на Закарпатті не ведуть боротьби проти алькоголю. Навпаки, політичний режім часто вживав коршмарів як політичних аґітаторів, а в нагороду давав їм свою допомогу, найчастіше так, що постійно розмножував число розливень, коршем, гостинниць, замісць щоби їх постепенно зменшувати. Найгірше при цьому, що годі здійснити докладно, скільки прибуло більше коршем, розливень і гостинниць, ніж їх було за мадярської влади.

—o—

Про автора детективних повістей Едґара Волеса відомо, що помер, полишивши зі своїх велитенських доходів лише довги. Його секретар Кортіс пояснює, чому Волесови нічого не лишилося. Волес працював як віл, писав детективні повісти, песи й зумів зацікавити всіх описами того, що наговорив до диктафону за дня та нічю. Звичайно так мучився, щоби зароблені гроші розтратити на перегонах або в карти. Денно пив 30 склянок сильного чаю, а викурював більше ніж сто папіросок.

—o—

Індіяни матимуть свою святу. Папа постановив „піднести на престол", як каже церковний термін, індіянську дівчину Катері Текавіту, яка померла як свята в 1680 р. на 24-му році життя.

—o—

Римський історик Пліній оповідає, що цісар Нерон приглядався боротьбі ґлядіяторів крізь ізмараґд. Без сумніву той цісар мав короткий зір і вживав того самоцвіту замісць льорнетки. А щож маємо думати про клясичну звістку, що пірат (морський розбішака) Мавриций з рога Лібалеум у Сицилії приглядався кораблям, що плили від африканських побереж — при помочі якогось предмету, який носив при собі. Чи не був це первісний рід далековида? Старинні письменники оповідають про еґипетські й асирійські написи, що їх годі було перечитати голим оком. Видно, ті написи виконували тай відчитували при помочі побільшуючого скла.

ТАРЗАН І ЗОЛОТИЙ ЛЕВ.

(41)

„Чи памятаєш ти" — спитав Усулу Естебан, „коли я стратив був память після поранення моєї голови в Опарі? Тепер я знову стратив память і навіть забув мову Вазирів". Притім Естебан робив вражіння дійсно хворого, стараючись якнайбільше підробитися під Тарзана. Усула легко повірив і розповів це Вазирам, щоб вони не дивувалися, коли Тарзан не буде розуміти їх. Скоро вони прийшли до табору приятелів Естебана.

Естебан наказав своїм Вазирам оточити зі всіх сторін табор, а потім післав Усулу сказати дикунам, що коли вони видадуть йому без спротиву золото, то він, Тарзан з малп, дарує їм життя. Після того сам Естебан наблизився до табору. Його пізнали відразу як Естебана, але він закричав: „Стійте й не рухайтеся. Я є Тарзан з малп, а зі мною мої вояки, котрі вже оточили ваш табор. Я вже вбив того, що видавав себе за Тарзана".

Потім він наказав Усулі говорити те, що він йому доручив. „Ми Вазири", говорив Усула — „а це наш володар, Тарзан з малп. Ми прийшли сюди, щоб забрати золото, яке ви пограбували в Опарі. Ми даруємо вам життя, якщо ви без спротиву віддасте те золото нам. Покладіть до долу вашу зброю й відійдіть від неї геть!" Дикуни раді були почути, що їм дарується життя, а тому, не вагаючись, зробили так, як їм говорив Усула.

Тоді Вазири під керовництвом Естебана забрали все золото, що було тут зложене на купу в золотих кавалках. Тимчасом Естебан знайшов одного чорного, що трохи говорив по англійськи. „Скажи своїм панам і господарям, що я, Тарзан, забрав золото, яке вони пограбували. Я вбив того з них, що видавав себе за Тарзана. Тепер я дарую їм життя при умові, що вони негайно повернуться до Англії й нікому не викриють секрету Опару й Тарзана!"